

Občinski red, požarno-policijski red in stavbinski red. Ekscerpirani so zakoni samo toliko, kolikor je treba za splošno vednost.

Die Reihengräber von Krainburg. Walter Šmid. „Jahrbuch für Alterthumskunde“, ki ga izdaja Centralna komisija za umetnost in zgodovinske spomenike (l. 1907.), je priobčil razpravo dr. Šmida o grobišču, ki ga je preiskal pri Kranju, ko je g. Tomaž Pavšlar pri zgradbi gospodarskega poslopja zadel na mnogoštevilna okostja. Vsega se je odkopalo 700 do 750 grobov v kotu, ki ga tvorita Sava in Kokra pod Kranjem. Dr. Šmid sodi, da so ti mrličji langobardske narodnosti, ker je do VII. stoletja stala v Kranju langobardska straža v garniziji. Slog okraskov, ki jih vidimo v številnih podobah, tudi ne sega čez VII. stoletje.

Geschichte der čechischen Litteratur. Von Jan Jakubec. **Die čechische Litteratur der Gegenwart.** Von Arne Novak. Leipzig, C. F. Amelangs Verlag 1907. Tako smo dobili od priznanih čeških literarnih historikov zgodovino češke literature v celoti. 376 strani obsegajoča knjiga je izšla v znani zbirki: „Litteraturen des Ostens in Einzeldarstellungen“, kjer je izšla izvrstna zgodovina poljske in ruske literature A. Brücknerja. Za isto zbirko pripravlja tudi prof. Murko: Geschichte der südslavischen Litteraturen, katera bo izšla približno čez leto dni. Omenim naj tudi, da nam je prinesla ista zbirka razne literarne zgodovine: ogrsko, novogrsko, turško moderno, dalje azijske: perzijsko, arabsko, starohebrejsko, indsko, kitajsko, japonsko in vzhodno krščansko. Kar se tiče slovan-skih literarnih zgodovin, moramo reči, da sta ruska in poljska, ki ju je spisal znani strokovnjak Brückner, profesor slavistike na berlinski univerzi, kot je so-

glašala splošna kritika, jako dobri. Kolikor morem presoditi, se mi zdi, da ta češka literarna zgodovina presega Brücknerjevo. Literatura je pisana v smislu modernih zahtev: Odlikuje se v tem, da nam podaja v prvi vrsti idejno ozadje in zvezo idej z evropsko kulturo, tako da dobimo lep pregled medsebojne zveze raznih kulturnih stremenj. Razdelitev je sledeča: I. Kap.: Anpassung der čech. Entwicklung an die Kultur und die Litteraturen des Westens. II. Kap.: Die Reform. Jan Hus. Der Hussitismus. Peter Chelčický. III. Kap.: Humanismus und die Unität der böhm. Brüder. Der Verfall. IV. Kap.: Der Josefismus. Josef Dobrovský. Der Aufschwung der čech. Sprache. Die čech. josefinische Litteratur. V. Kap.: Die slavische Idee in der čech. Dichtung und Wissenschaft. Josef Jungman und seine Schule. Die Königinhofer und Grünberger Handschrift. Jan Kollár. P. J. Šafařík. VI. Kap.: Die čech. Poesie unter dem Einfluß der Volksdichtung. Fr. L. Čelakovský. Die Rückkehr zur heimischen Geschichte. Fr. Palacký. K. J. Erben. VII. Kap. Das Drama und die Belletristik. V. Kl. Klicpera. J. K. Tyl. J. J. Marek. P. Chocholoušek. VIII. Kap. Der Neuromantismus. K. H. Mácha. IX. Kap. Die junge Slowakei. L. Štur und seine Schule. Das politische Erwachen. K. Havlíček. Die Rückkehr zu der slav. Idee. Die Reaktion. X. Kap. Das čechische Volksleben in der Belletristik. Božena Němcová. O novejši češki literaturi razpravljajo poglavja: XI. Kap. Die Verjüngung der čech. Dichtung durch Halek, Neruda und ihre Zeitung. XII. Kap. Die panslavistischen und historischen Tendenzen in der neuen čech. Litteratur. XIII. Kap. Der poetische Kosmopolitismus in der čech. Litt. XIV. Kap. Der Realismus in der čech.. Novelistik und Drama. XV. Der Kampf der Kritik um neue Lebenswerte.

D. Gorjanec.

To in ono.

Naše slike.

Kozaški hetman, ki ga prinašamo kot prilogo v barvotisku, je akvarelna skica Ilja Rëpina k njegovi veliki sliki „Zaporoški kozaki“. Repin je globok dušeslovec; koliko pritajene strasti, koliko lokavosti in bojaželjnosti je v tem obrazu! Na veliki sliki je Rëpin naslikal vse temperamente v pestri mnogoličnosti. Ta vodobarvna studija nam kaže, kako je veliki mojster pripravljaval svoje slike.

Glava današnje številke nam kaže Vodnika v sliki in v ilustraciji dveh njegovih značilnih pesmi. G. Maksim Gaspari nam riše dvanajst takih kompozicij, ki nam bodo predstavljale slovensko slovstvo v njegovih poglavitnih reprezentantih.

Maratta Carlo je slikar poznejše renesanse. Živel je v XVII. stoletju. Original slike Svete družine (str. 5.) je v Florenci v galeriji stare in nove umetnosti.

Življenje sv. Štefana je naslikal Fracassini v cerkvi San Lorenzo fuori le mura v Rimu v freskah, ki se prištevajo najboljšim umotvorom, kar jih je ustvarila nova italijanska pomlajena umetnost. V tej starodavni baziliki, ki

jo je dal restavrirati papež Pij IX., je na eni strani ladje življenje sv. Štefana, na drugi pa življenje sv. Lovrenca, katerih ostanki počivajo pod velikim oltarjem. Žal, da je Fracassini mlad umrl. Eno sliko iz tega cikla podajemo danes.

„Po bitki“ je lepa reliefna fantazija akademičnega podobarja g. J. Vrbanija, od katerega smo že priobčili skupino, predstavljajočo usmiljenko z ranjenim vojakom. Fino, lepo delo!

Belokranjsko železnico zdaj trasirajo, in zato menda ustrežemo čitateljem, če jim podamo sliko „dolenjske metropole“, kjer se začneja nova železnica, da se vzpne okoli Gorjancev v Belo Krajino. Priobčili bomo še več slik iz teh krajev. Kandija je onkraj Krke, znana po bolnišnici usmiljenih bratov.

Švedski kralj Oskar II. je umrl dne 8. decembra. Bil je rojen 21. januarja 1829. v Stockholmu kot tretji sin poznejšega kralja Oskarja I. iz rodbine Bernadotte. Oskar II. je bil velik ljubitelj umetnosti in pesništva. Sam je pesnil in prestavljaval na švedski jezik. V politiki ni imel sreče, kajti ni mogel zadržati Norvežanov, da mu ne bi odpadli in si izvolili drugega kralja. Seveda je bilo krivo temu

starodavno nasprotstvo med norveškim in med švedskim narodom, ki ga ni mogla premostiti personalna unija tudi pod blagim vladarjem. — Naslednik mu je Gustav II., peti Bernadotte, ki je od l. 1881. poročen z Viktorijo, vnučico nemškega cesarja Viljema I. Kraljica Viktorija je bolehná, a priljubljena zaradi svojega človekoljubnega delovanja. Trije sinovi izvirajo iz tega zakona.

Iz avstrijskega državnega zbora pričujemo zopet nekaj slik. V lanskem letniku smo pokazali v podobi glavne parlamentarne naše zbornice. Tačas smo dobili nove ministre: Dr. Gessmann, krščanski socialc, je postal minister za javna dela, katero ministrstvo se pa šele uredi, Prasek, češki agrarec, je postal češki minister-rojak, (obeh slik glej v „Dom in Svet“ 1907, str. 333.), Peschka, nemški agrarec, je nemški minister-rojak, krščanski socialc dr. Ebenhoch poljedelski minister, mladočeh dr. Fiedler trgovinski, poljski konservativc David Abrahamowicz poljski minister-rojak. — Važna je bila debata o vseučiliščih, ki se je končala s parlamentarno zmago krščanskih strank. Doktor Masaryk je zahteval od vlade garancij, da se vseučilišča ne „poklerikalijo“ — pač nepotrebna skrb! Glavna govornika

Želimo svojemu glasbenemu učitelju, ki je kot znak svoje mladeniške živahnosti ravnokar zopet izdal zbirko zborov, da bi se dolgo bival med nami kot učitelj lepote in bogatil naše glasbeno slovstvo s plodovi svoje klasične Muze!

Dr. F. L.

Petindvajsetletnica dveh slovenskih umetnikov.

Srebrni jubileji so slavje, ki je posebno v umetnosti Talije redko. Trnjeva pot vodi do njega — in za Slovenca je ta pot dvakrat težka. In zato smo bili res veseli, ko sta praznovala g. Zofija Borštnikova in gosp. Ignacij Borštnik 10. in 13. t. m. svoje srebrno slavlje.

Umetnica slovanskega juga si je izbrala Ibsenovo „Noro“, g. Ignacij Borštnik pa Hauptmannovo „Rozo Bernd“. Občinstvo je napolnilo obakrat gledišče od parterja do galerij, sopki, venci in ovacije so pričale, da zna tudi Ljubljana ceniti umetnost, ki se vrača v domovino iz tujine, zakaj Borštnik-Zvonarjeva je bila do letos v Zagrebu, Sofiji in drugih večjih gledališčih, Borštnik pa je pohitel iz Zagreba v Ljubljano.

DR. FIEDLER
trgovinski minister

FR. PESCHKA
nemški minister-rojak

DR. ALFRED EBENHOCH
poljedelski minister

v tej veliki debati sta bila dr. Jan. Ev. Krek, ki je v velikem, impozantnem govoru pred zbornico razvijal prava znanstvena načela, in mladi prof. dr. Drexel, ki je v posameznostih zavračal napade nasprotnikov.

Anton Foerster.

Dne 20. decembra je praznoval sedemdesetletnico svojega rojstva prof. Anton Foerster, pevovodja stolne cerkve v Ljubljani in najzaslužnejši naš skladatelj in glasbeni učitelj. „Dom in Svet“ je že podal celotno sliko njegovega delovanja na glasbenem polju, zato nam danes preostane le to, da se pridružimo čestitkam, s katerimi je vsa slovenska javnost počastila v svoji starosti še mladostno čilega skladatelja.

Anton Foerster je Slovencem sele prinesel umetno glasbo. Kar se je zlagalo pred njim, so bili le izlivni prirodne nadarjenosti; a Foerster nam je prinesel pravila prave klasične glasbe. Njegove skladbe so vzorne, kakor izklesane iz granita in marmorja, visoko umetnost najboljšega sloga je gojil med nami in ima zato največje zasluge za naš glasbeni napredek. Slovenska pevska društva so mu to priznala, ko so mu priredila na predvečer rojstnega dne podoknico, pri kateri so pevala njegove skladbe.

„Nora“ je vloga otroka, ki postane v par urah žena, je naivka, ki jo trenotek prelevi v tragedijo. Ljubka, sladkosnedna Nora je dobra mati, šaljiva žena in odkrita prijateljica — ko pa pride trenotek, ko izve njen soprog, da je ponaredila podpis na menjici, dasi je storila le zato, da njega reši — in ko vidi, da je on ne razume, pa postane iz otroka Meduza, ki ne mara biti več igrača — punčka svojemu možu.

Gospa Borštnikova igra to Noro prepričevalno, izcizelirano v najmanjšem detajlu in premišljeno v vsaki kretnji. Seveda trojnega prehoda ni mogoče tako premostiti, da človek ne bi videl mostu, ki vodi čez prepad Ibsenove Nore v posameznih dejanjih, a g. Borštnikova je tudi tu storila, kar more doseči tehnika in talent. — Lahko rečemo, da je njena Nora umetniška kreacija jugoslovanske Sorme.

G. Borštnik pa je igral Flamma v naturalističnem stilu in v žanru intimnih gledališč. Pa kako! — Gledavec je moral reči: V enakem slučaju bi jaz ravno tako ravnal, kakor je Borštnik igral. No in taka naravna igra je najtežja in višek umetnosti. Nič teatralike, nobenih gest in poz, ki bi nas spominjale, da zahteva aplavz posebno mazilo, brez katerega ta barometer teatralnega zadovoljstva ne funkcionira —; tako diskretno, naravno in neprisiljeno je igral g. Borštnik Flamma, katera vloga ni nikaka „parada“, da nas je naravnost frapirala. Mir in nervoznost, greh in kes, ljubezen